

KİTAP TANITIMI

ÇANAKKALE: Ümitler, Yanılgılar, Gerçekler

Şerif KORKMAZ*

Yayına Hazırlayan: Burhan SAYILIR

Yayımlayan: Yeni Türkiye Yayınevi, 2003, 199 s.

Çanakkale Savaşları'nın psikolojik yönünü doktora tez konusu olarak çalışan ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi olan Burhan Sayılır tarafından yayıma hazırlanan bu çalışmayla, Türk ve Dünya tarihinde büyük izler bırakan, Çanakkale Savaşları'na dair yazılmış beş eser Türkçe'ye kazandırılmıştır.

ÇANAKKALE: Ümitler, Yanılgılar, Gerçekler, adlı çalışmada yer alan eserlerden birincisi, "Çanakkale" adını taşımakta ve Amerikalı bir gözlemci olan yüzbaşı Granville Fortescue tarafından kaleme alınmıştır. Eser, Başkomutanlık Genel Karargah İstihbarat Şubesi'nde görevli Kıdemli Deniz Kurmay Yüzbaşı Rahmi tarafından Osmanlıca'ya çevrilmiş ve 1916'da basılmıştır. Çanakkale Deniz ve Kara Savaşları ile ilgili önemli ayrıntılar veren kitap, her iki tarafın durumlarını ve şartlarını ortaya koyması, yapılan tartışmalar ve yaşanan ilginç olayları içermesi bakımından konuya başka bir bakış açısı getirmektedir. Eserde Çanakkale seferi ile ilgili İngilizlerin hataları, Türklerin kara savunmasında kullandıkları araçlar, Türkiye'deki durum ve şartlar ve Balkan meselesi gibi başlıklar altında Çanakkale seferi anlatılmaya çalışılmıştır.

İkinci eser, İngiliz ordusunda resmi savaş muhabiri olarak görev yapan Sydney Mosley tarafından kaleme alınmış olan "Çanakkale Gerçekleri" adlı kitaptır. Eser Osmanlıca'ya Başkomutanlık Genel Karargah İstihbarat Şubesi'nde görevli Deniz Kurmay Heyetinden Hüsameddin tarafından 1917'de çevrilmiştir. Eser genel olarak, Çanakkale Deniz ve Kara Savaşları ile ilgili olarak bir savaş muhabiri gözünden olayların ve şartların görünümünü vermekle birlikte, özellikle 18 Mart bozgunu ile ilgili ortaya çıkan suçlu kim tartışmasına da yer vermektedir. Yazar, özellikle Granville Fortescue ve E. Ashmeat Bartlett'in görüşlerine atıflarda bulunarak, bu kişilerin İngiliz halkını yanılttığını söyleyerek kendi görüşüyle olayları açıklamaya çalışmıştır. Eserde, savaş muhabirlerinin yaşantıları, Hamilton ile ilgili izlenimler, bazı savaş muhabirlerinin yenilgi ile ilgili yaptıkları eleştirilere cevaplar gibi konulara yer verilmiştir.

* Araştırma Görevlisi Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Üçüncü eser, İngiliz savaş muhabiri E. Ashmeat Bartlett'in kaleme aldığı "Çanakkale Deniz Savaşı'na Dair Açıklamalar" dır. Başkomutanlık Genel Karargah İstihbarat Şubesi'nde görevli Kıdemli Deniz Kurmay Yüzbaşı Rahmi tarafından Osmanlıca'ya çevrilmiş ve 1916'da yayımlanmıştır. Eser, özellikle Çanakkale Savaşları'nın İngiltere'de siyasetçilerin ve bazı askeri yetkililerin söylediklerinin aksine bir yönde geliştiği fikrini vurgulamaktadır. Çalışmada deniz seferin ilk devresi ve deniz savaşı, Churchill'in izlediği yol ile ilgili eleştirel yaklaşımlar bulunmaktadır.

Dördüncü eser, Times Gazetesinde 12 Nisan 1917 tarihinde yayımlanan, Amiral John de'Robeck ve Amiral Rossleyn Wemyss tarafından hazırlanan raporu konu alan "Çanakkale'nin Tahliyesi" adını taşımaktadır. Eser Osmanlıca'ya Başkomutanlık Genel Karargah İstihbarat Şubesi'nde görevli Deniz Kurmay Heyetinden Hüsameddin tarafından çevrilmiş ve 1917'de İstanbul'da Matbaa-i Amire'de basılmıştır. Eserde İngiliz ve Fransız birliklerinin Gelibolu yarımadasından tahliye edilişi sırasında yapılanlar anlatılmaktadır.

Beşinci eser ise, General Charles Monro tarafından hazırlanan ve Çanakkale'nin tahliyesi ile ilgili alınan kararlar ve hazırlıklar ile ilgili bilgileri içeren bir rapordur. Eser Osmanlıca'ya Başkomutanlık Genel Karargah İstihbarat Şubesi'nde görevli Deniz Kurmay Heyetinden Hüsameddin tarafından çevrilmiş ve 1917'de İstanbul'da Matbaa-i Amire'de basılmıştır.

Yukarıdaki beş eserin bir araya getirilmesi ile oluşturulan Çanakkale: Ümitler, Yanılgılar, Gerçekler adlı eserin girişinde, konunun daha iyi anlaşılması için Çanakkale savaşlarının kısa bir özetine yer verilebilirdi. Bu beş eserin değerlendirilmesini içeren bir sonuca da kitapta yer verilseydi daha faydalı olurdu. Yazar, bunu birkaç dipnotla yapmaya çalışmış, fakat bu yeterli olmamıştır. Kitapta, yayıma hazırlayan tarafından metin içindeki ilgili yerlere fotoğraflar yerleştirilmiştir. Bu fotoğraflar, savaşı tüm çıplaklığıyla göz önüne koyması bakımından önemlidir. Ayrıca yayıma hazırlayan tarafından konunun anlaşılmasına yardımcı olması için kimi yerlerde dipnotlar kullanılarak açıklamalar yapılmıştır. Kitapta bir kroki ve bir haritaya yer verilmiştir. Ancak bunlar, küçük boyutlu verilmiştir. Bu yüzden, yazı ve rakamları okunaklı değildir. Çanakkale deniz ve kara savaşlarının daha iyi anlaşılması için kitapta daha çok kroki ve haritaya yer verilmesi gerekirdi.

Kitapta, Osmanlıca'dan günümüz Türkçe'sine aktarılan beş eser sadeleştirilerek verilmiştir. Bu yüzden, kitabın dili akıcı ve anlaşılırdır. Çevrilen eserler, konuları bakımından birbirini tamamlar niteliktedir. İlk üç kitap Çanakkale hareketinin kara ve deniz savaşlarına yer verirken, son iki kitap ise müttefiklerin Çanakkale'yi tahliyesini anlatmaktadır. Bu kitapların hepsi 1916-17 yıllarında Türkçe'ye çevrilmiştir. O dönemin şartları göz önüne alınırsa Osmanlıca'ya

çevrilen bu eserlerin orijinallerine de bakmak faydalı olabilirdi. Bu eserlerden başka Çanakkale savaşlarıyla ilgili Osmanlıca eserler mevcuttur ve günümüz Türkçe'sine aktarılmayı beklemektedir. Bu kitabın yazarı gibi araştırmacıların bu konulara eğilerek çalışmalar yapması, Çanakkale savaşlarının tüm yönleriyle ortaya konması bakımından çok önemlidir.

Dördüncü eser James G. Thompson'un 1917 yılında yayımlanan "The Gallipoli Campaign" adlı kitabıdır. Bu kitapta Çanakkale savaşlarının İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiği ve bu savaşın sonuçları hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca savaşın stratejik ve taktik yönleri de ele alınmıştır.

Bu eser, Çanakkale savaşlarının İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiği ve bu savaşın sonuçları hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca savaşın stratejik ve taktik yönleri de ele alınmıştır.

Çanakkale savaşlarının İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiği ve bu savaşın sonuçları hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca savaşın stratejik ve taktik yönleri de ele alınmıştır.

Bu eser, Çanakkale savaşlarının İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından gerçekleştirildiği ve bu savaşın sonuçları hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca savaşın stratejik ve taktik yönleri de ele alınmıştır.